



Л.М. БУХТІЯРОВА

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України  
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна  
*L.Bukhtiyarova@gmail.com*

## ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ VACILLARIOPHYTA В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІССІ. II

*Ключові слова: Vacillariophyta, Українське Полісся; Житомирська, Київська, Чернігівська, Новгород-Сіверська фізико-географічні області; огляд*

У першій частині огляду аналізуються публікації, у яких йдеться про діатомові водорості Українського Полісся (УП) у цілому та однієї з його фізико-географічних областей — Волинського Полісся (ВП). Систематичний список таксонів Vacillariophyta, зареєстрованих у водних і наземних біотопах краю, складає 544 види, 651 внутрішньовидовий таксон, включаючи номенклатурний тип видів (у подальшому ВНТВ) (Бухтіярова, 2009). Друга частина огляду присвячена дослідженням діатомових водоростей у межах інших чотирьох фізико-географічних областей УП, аналізу їх вивченості та систематичного складу на цій території.

**ЖИТОМИРСЬКЕ ПОЛІССЯ (ЖП)** має значно меншу мережу водних об'єктів порівняно з Волинським: це середні й малі річки, зокрема, Тетерів, Уборть, Болотниця, Уж, Жолонь, Норинь, Смілка, Возня; верхня течія р. Случ, ставки та невеликі водосховища. На цій території розташовані Поліський природний заповідник (ПЗ), 10 заказників, у тому числі 3 гідрологічні — Дідове озеро, Забарський, Червоновільський.

Діатомові водорості Поліського ПЗ досліджували

© Л.М. БУХТІЯРОВА, 2009 Н.С. Водоп'ян та Н.О. Мошкова (Мошкова, Водоп'ян,

1973, 1975), вперше для України тут знайдено один вид й одну різновидність (Водоп'ян, 1974)<sup>1</sup>.

Види діатомових водоростей, характерні для різних ділянок р. Тетерів, визначено в кількох публікаціях (Совинский, 1878; Догадіна, 1975; Фролова, 1956; Щербак, Корнійчук, 2007). Про нові в альгофлорі ЖП діатомові водорості повідомляється Л. Бухтіяровою (Bukhtiyarova, 2007).

У ґрунтах ЖП знайдено п'ять видів діатомових водоростей (Костіков та ін., 2001).

У результаті наших досліджень у ЖП уперше зареєстровано 16 родів і 56 видів *Vacillariophyta* (Бухтіярова, 2009). Специфічними для ЖП є 2,5 % видів від їхньої загальної кількості в регіоні.

**КИЇВСЬКЕ ПОЛІССЯ (КП).** Основним водним об'єктом КП є Київське водосховище, крім того, тут розташовані верхня частина Канівського водосховища, нижні течії річок Прип'ять і Тетерів, річки Уж, Вересня, Здвиг, Ірпінь, численні ставки. В межах КП нещодавно створено Голосіївський національний природний парк, засновано вісім заказників, серед яких — гідрологічний Іллінський.

Перше повідомлення про діатомові водорості КП опублікував Л.В. Ришаві (1871, цит. за: Топачевський, Оксіюк, 1960), який вивчав мікрowodорості у деяких водоймах Київської губернії.

Д.О. Радзимовський (1926) дослідив осінній планктон нижньої частини р. Прип'яті та визначив у ньому 16 видів діатомових, 6 таксонів — до роду. Пізніше він вивчав мікрофлору деяких невеликих озер у передмістях м. Києва: Дідова макітра (1928), Конча (1929), Заспа (1937, цит. за: Топачевський, Оксіюк, 1960), в яких знайшов діатомові водорості, згідно з сучасними даними, звичайні для водних об'єктів України.

Найбільшу кількість видів *Vacillariophyta* виявлено в **Київському водосховищі** (Костикова и др., 1989). Проаналізовано особливості формування та розвитку фітопланктону (Приймаченко, 1967б; 1972) і фітомікробентосу водосховища (Володимирова, 1967б; Скорик, 1972) з участю діатомових водоростей. Уперше для водойм України в планктоні водосховища зареєстровано 10 таксонів (Генкал, Щербак, 1987; Щербак, Генкал, Майстрова, 1992).

В окремих розділах монографії, присвяченій гідробіологічному режиму **р. Дніпра**, йдеться про видовий склад водоростей провідних планктонних (Приймаченко, 1967а) і бентосних (Владимирова, 1967а) угруповань верхньої частини річища, до яких входять також види *Vacillariophyta*. Діатомові водорості є постійним і домінуючим компонентом угруповань фітопланктону приток верхів'я Дніпра (Клоченко, Митківська, 1993; Клоченко, 1996) та верхньої частини **Канівського водосховища** (Оксіюк и др., 2000; Щербак, Майстрова, 2001). Зареєстровано локальні флористичні знахідки *Vacillariophyta*: 36 видів, 43 вну-

<sup>1</sup> В огляді наведено таксони видового та внутрішньовидового рангів, які доповнили альгофлору України, від публікації Н.С. Водоп'ян (1974) до Л.М. Бухтіярової (2009).

трішньовидові таксони (ВНТВ), нові для верхньої частини водосховища (Майстрова, 2002); пізніше — ще 6 видів. Про 4 внутрішньовидові таксони автори повідомляють як про нові для території України (Майстрова та ін., 2007), проте в альгофлорі країни їх відзначено вдруге: вперше ці таксони було знайдено тими ж авторами у водоймах м. Києва (Щербак та ін., 2006) — див.: Л. Бухтіярова (2009). Вивчення фітоепіфітону рдесника кучерявого на річковій ділянці водосховища показало, що в цьому біотопі за чисельністю і біомасою домінують діатомові водорості (Тарашук, 2006).

За результатами багаторічних досліджень водоростей водойми-охолоджувача Чорнобильської АЕС до загального списку включено 119 видів Bacillariophyta, що становить понад 40 % видового складу водоростей за часів експлуатації станції і більше 60 % — після припинення її роботи (Шевченко, 2006).

У флористичному складі невеликого болота в околицях м. Бровари (Київська обл.) — 64 види діатомових водоростей (Фролова, 1955; Паламар, 1957).

Водоростям у різномісних водних об'єктах — протоках і затоках р. Дніпра, малих річках, ставках, озерах тощо на території м. Києва та його передмість — присвячені стаття І.Г. Борщова (1870), чимало сучасних праць (Мантурова, 1999; Царенко та ін., 2004; Струк, 2006; Царенко и др., 2006), однак у них здебільшого розглядаються доволі поширені види діатомових водоростей. Винятком є дисертація Н.Є. Семенюк (2007), де повідомляється про нові в альгофлорі України таксони.

У ґрунтах КП знайдено 11 видів діатомових водоростей, серед них 4 — вперше для цієї фізико-географічної області та 1 — для УП (Костіков та ін., 2001).

Уперше для КП ми зареєстрували 27 родів, 31 таксон Bacillariophyta внутрішньовидового рангу, ВНТВ (Бухтіярова, 2009), серед яких *Encyonopsis cesatii* (Rabenh.) Grunow, *Gomphonema productum* (Grunow) L.-B. et Reich., *G. tergestinum* (Grunow) Fricke — нові для УП. За нашими даними, специфічними для КП нині є 103 таксони внутрішньовидового рангу, ВНТВ, або 26 % від їх загальної кількості в КП.

**ЧЕРНІГІВСЬКЕ ПОЛІССЯ (ЧП).** У межах ЧП розміщуються верхня частина Дніпра — між гирлом р. Сож і верхньою частиною Київського водосховища — р. Десна, малі та середні річки (Сож, Білоус, Остер, Снов, Тетива, Вреч, Турчанка, Убідь, Сейм), численні ставки, болота. До природних охоронних територій ЧП належать шість заказників.

Перші відомості про діатомові водорості ЧП і Українського Полісся загалом опублікував І.Г. Борщов (1870, 1873 — цит. за: Топачевський, Оксіюк, 1960). Суттєвим внеском у вивчення діатомових водоростей р. Десни стали праці Д.О. Радзимовського (1927) і Я.В. Ролла (Ролл, 1936; Ролл, Марковський, Перваченко, 1936; Ролл, Марковський, 1937). Сучасні дослідження виявили 4 нові для альгофлори України види, а також нові регіональні знахідки діатомових водоростей (Bukhtiyarova, 2007).

Уперше для ЧП ми зареєстрували 19 родів, 128 таксонів внутрішньовидового рангу, ВНТВ (Бухтіярова, 2009). Таксономічна специфічність Bacillariophyta

phyta ЧП на рівні внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, незначна і становить близько 2 % від їх загальної кількості в регіоні.

**НОВГОРОД-СІВЕРСЬКЕ ПОЛІССЯ (Н-СП)** охоплює верхів'я р. Десни, а також річки Ревна, Рванець, Вара, Свига, Івотка, Есмань, Шостка, ставки і болота. Заповідні та охоронні території Н-СП представлені Деснянсько-Старогутським і Мезинським національними природними парками, 11 заказниками.

Перші публікації, в яких повідомляється про діатомові водорості регіону, стосуються р. Десни (Ролл, Марковський, 1937; Ролл, Марковський, Перваченко, 1936). У її верхній частині автори знайшли 33 види діатомових водоростей. Відомості про альгофлору Н-СП доповнила Л. Бухтіярова (Bukhtiyarova, 2007).

У ґрунтах Н-СП виявлено один вид діатомових водоростей (Костіков та ін., 2001).

У результаті наших досліджень Bacillariophyta вперше для Н-СП зареєстровано 27 родів, 173 внутрішньовидові таксони, ВНТВ (Бухтіярова, 2009).

#### Аналіз вивченості та систематичного складу діатомових водоростей УП

Огляд досліджень УП засвідчив, що ступінь вивченості Bacillariophyta в окремих фізико-географічних областях різний (таблиця).

Достатню повноту систематичного складу Bacillariophyta у КП доводить велика кількість зареєстрованих тут внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, і нечислен-

#### Кількість таксонів Bacillariophyta, зареєстрованих в Українському Поліссі

Quantity of the taxa of Bacillariophyta registered in Ukrainian Polissya

Статус таксонів	Кількість таксонів				
	ВП	ЖП	КП	ЧП	Н-СП
1. Види	385	169	332	188	172
2. Внутрішньовидові таксони, ВНТВ	431	182	390	210	194
3. Рідкісні для УП внутрішньовидові таксони, ВНТВ, знайдені тільки в одній фізико-географічній області	167	5	103	4	—
4. Внутрішньовидові таксони, ВНТВ, нові для території фізико-географічної області	234	56	35	128	139
5. Внутрішньовидові таксони, ВНТВ, нові для території України	56	2	15	4	—

*Умовні позначення:* ВП — Волинське Полісся, ЖП — Житомирське Полісся, КП — Київське Полісся, ЧП — Чернігівське Полісся, Н-СП — Новгород-Сіверське Полісся, УП — Українське Полісся.

*Conventional signs:* ВП — Volynske Polissya, ЖП — Zhytomyrskе Polissya, КП — Kyivske Polissya, ЧП — Chernigivske Polissya, Н-СП — Novgorod-Siverske Polissya, УП — Ukrainian Polissya. 1. — Quantity of species, 2. — Quantity of infraspecific taxa, including nomenclature types of the species, 3. — Quantity of rare species found only in the one of physic-geographic region of UP, 4. — Quantity of new infraspecific taxa, including nomenclature types of the species, recorded in UP for the past 35 years, 5. — Quantity of infraspecific taxa, including nomenclature types of the species, that are recorded at first in Ukraine from UP for the past 35 years.

ність нових для регіону таксонів, виявлених сучасними дослідженнями. Це є закономірним результатом тривалих спостережень усіх типів водойм: великих водосховищ, річок, озер, ставків, ефемерних водойм тощо. Високий рівень таксономічної специфічності альгофлори діатомових водоростей КП (26 % внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, від їх загальної кількості в КП) свідчить про своєрідність біотопів, зумовлену типами гідрологічних об'єктів регіону, а саме наявністю тут великих водосховищ, відсутніх в інших фізико-географічних областях УП.

Найбільшим є видове багатство Bacillariophyta Волинського Полісся, в тому числі внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, уперше зафіксованих для території країни. Водночас найвища серед усіх фізико-географічних областей УП кількість регіональних флористичних знахідок свідчить про недостатню вивченість представників Bacillariophyta на цій території (таблиця). Високий рівень специфічності Bacillariophyta — 17 % внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, від їх загальної кількості у ВП віддзеркалює надзвичайну різноманітність біотопів, зумовлену якістю і кількістю гідрологічних об'єктів регіону. Прогнозоване збільшення таксономічної різноманітності діатомових водоростей у ВП у ході подальших досліджень вірогідне через брак або відсутність даних для переважної більшості охоронних природних територій цієї фізико-географічної області УП.

Значно менша кількість видів Bacillariophyta, зареєстрованих у Житомирському, Чернігівському, Новгород-Сіверському Поліссі (таблиця), свідчить про слабку вивченість цих фізико-географічних областей. Незначна своєрідність видового складу — на рівні 2—3 % внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, — також підтверджує необхідність подальших досліджень представників відділу в цих регіонах. Особливо перспективними щодо нових флористичних знахідок Bacillariophyta слід вважати ЧП і Н-СП, у межах яких розміщені різноманітна за біотопами водна мережа і недосліджені природні охоронні території.

Про недостатність і нерівномірність вивченості діатомових водоростей Українського Полісся свідчить і той факт, що загалом широко розповсюджені таксони в окремих його фізико-географічних областях відзначені як специфічні і не знайдені в інших регіонах УП із подібними екологічними умовами, наприклад, *Eunotia arcus* Ehrenb., *Frustulia vulgaris* (Thwaites) D.T., *Encyonema silesiaca* (Bleisch) D.G. Mann, *Planothidium lanceolatum* var. *ellipticum* (Cleve) Bukht., *Luticola mutica* (Kütz.) D.G. Mann, *Fallacia pygmaea* (Kütz.) Stickle et D.G. Mann, *Tryblionella levidensis* W. Smith, *Nitzschia fonticola* Grunow та інші.

В альгоценозах ґрунтів УП декілька видів Bacillariophyta відзначено вперше для окремих фізико-географічних областей краю, в тому числі звичайний в аерофітних біотопах, проте лише вдруге зареєстрований на території України *Diadsmis contenta* (Grunow) D.G. Mann.

Видовий склад діатомових водоростей УП є своєрідним — 116 внутрішньовидових таксонів, ВНТВ, або 12 %, рідкісних для альгофлори України, нині відомих лише в УП. Протягом останніх 35 років альгофлора України доповнена 74 видами, 77 внутрішньовидовими таксонами, ВНТВ, які вперше зареєстровано саме в УП (Бухтіярова, 2009).

Загалом невелика частка спільних для всіх фізико-географічних областей УП видів діатомових водоростей — 59, або 11 % від їх загальної кількості в УП — є показником своєрідності альгофлори Bacillariophyta в межах окремих фізико-географічних областей, проте внаслідок нерівномірної вивченості діатомових водоростей краю такий висновок є лише попереднім.

Найбагатші за видовим складом в УП — типові прісноводні роди, характерні для водойм із невеликим вмістом розчинених солей: *Pinnularia* (47 видів, 62 внутрішньовидові таксони, ВНТВ), *Nitzschia* (31 вид, 34 внутрішньовидові таксони, ВНТВ), *Eunotia* (29 видів, 36 внутрішньовидових таксонів, ВНТВ), *Navicula* (29 видів, 32 внутрішньовидові таксони, ВНТВ), а також роди *Cymbella* (22 види), *Surirella* (17 видів, 22 внутрішньовидові таксони, ВНТВ), *Caloneis* (13 видів, 14 внутрішньовидових таксонів, ВНТВ), *Gomphonema* (12 видів, 14 внутрішньовидових таксонів, ВНТВ). Слід зазначити суттєве переважаєння таксономічної різноманітності роду *Pinnularia*, проте спільними для всіх фізико-географічних областей УП є лише два види (Бухтіярова, 2009).

Збереженість природної рослинності в УП є однією з найкращих в Україні та Європі (Фіторізноманіття ..., 2006), і цьому сприяє розгалужена природно-заповідна мережа краю. За даними З.І. Ветрової та С.А. Блейх (1993), дослідження альгофлори багатьох природних охоронних територій УП не проводилися, діатомові водорості значної частини заповідників залишаються невивченими і в нинішній час.

## Висновки

Наукові дослідження кількох поколінь альгологів засвідчили значну таксономічну різноманітність діатомових водоростей у водних біотопах та їх наявність в альгоценозах ґрунтів Українського Полісся. Загальна кількість Bacillariophyta УП становить 544 види, представлені 651 внутрішньовидовим таксоном, ВНТВ. У ґрунтах УП зареєстровано 15 видів діатомових водоростей. За сучасною номенклатурою відділу Bacillariophyta вони належать до 83 родів, 34 родин, 18 порядків, 3 класів. Видове багатство Bacillariophyta УП становить 57 % від загальної кількості відомих в Україні видів.

Первинна інвентаризація Bacillariophyta Українського Полісся сприятиме подальшим плановим дослідженням регіону.

**Подяки.** Автор щиро вдячна проф. Н.П. Масюк за цінні поради при підготовці статті та рецензентові — за ретельну роботу з рукописом і критичні зауваження, які значною мірою сприяли його вдосконаленню.

*Борщов И.Г.* Новые виды одноклеточных водоростей из окрестностей Киева // Зап. Киев. об-ва естествоиспыт. — 1870. — Ч. I. — С. 146—149.

*Бухтіярова Л.М.* Огляд досліджень Bacillariophyta в Українському Поліссі. I // Укр. ботан. журн. — 2009. — 66, № 3. — С. 367—383.

*Ветрова З.І., Блейх С.А.* Сучасний стан вивченості альгофлори заповідних територій України // Укр. ботан. журн. — 1993. — 50, № 1. — С. 65—77.

*Владимирова К.С.* Фитомикробентос верхнього течения Днепра // Гидробиол. режим Днепра в условиях зарегулированного стока. — Киев, 1967а. — С. 46—73.

- Владимирова К.С.* Фитомикробентос водохранилищ днепровского каскада // Гидробиол. режим Днепра в условиях зарегулированного стока. — Киев, 1967б. — С. 195—222.
- Водоп'ян Н.С.* Діатомові водорості з р. Болотниці у Поліському заповіднику // Укр. ботан. журн. — 1974. — **31**, № 1. — С. 66—69.
- Генкал С.І., Щербак В.І.* Нові дані про флору діатомових водоростей Київського водосховища // Укр. ботан. журн. — 1987. — **43**, № 1. — С. 61—65.
- Догадіна Т.В.* Характеристика альгофлори різних ділянок р. Тетерева // Укр. ботан. журн. — 1975. — **32**, № 1. — С. 19—23.
- Клоченко П.Д.* Сравнительная характеристика фитопланктона притоков Днепра // Альгология. — 1996. — **6**, № 3. — С. 272—284.
- Клоченко П.Д., Митківська Т.І.* Фітопланктон приток верхнього Дніпра 1993 // Укр. ботан. журн. — 1993. — **50**, № 2. — С. 69—76.
- Костикова Л.Е., Литвинова М.А., Скорик Л.В.* Систематический список водорослей Днепра и водохранилищ днепровского каскада // Растительность и бактериальное население Днепра и его водохранилищ. — Киев: Наук. думка, 1989. — С. 129—186.
- Костіков І.Ю., Романенко П.О., Демченко та ін.* Водорості ґрунтів України (історія та методи дослідження, система, конспект флори). — К.: Фітосоціоцентр, 2001. — 300 с.
- Майстрова Н.В.* Новые флористические находки в планктоне Каневского водохранилища // Альгология. — 2002. — **12**, № 4. — С. 451—459.
- Майстрова Н.В., Генкал С.І., Щербак В.І., Семенюк Н.І.* *Centrophyceae* верхнего участка Каневского водохранилища (Украина) // Альгология. — 2007. — **17**, № 4. — С. 467—475.
- Мантурова О.В.* Градиентный анализ водорослевых сообществ урбанизированной реки на примере р. Нивки // Гидробиол. журн. — 1999. — **35**, № 6. — С. 22—27.
- Мошкова Н.О., Водоп'ян Н.С.* До флори обростань р. Болотниці у Поліському заповіднику // Укр. ботан. журн. — 1973. — **30**, № 4. — С. 472—478.
- Мошкова Н.О., Водоп'ян Н.С.* До флори обростань р. Перги у Поліському заповіднику // Укр. ботан. журн. — 1975. — **32**, № 4. — С. 415—424.
- Оксиук О.П., Давыдов О.А., Зеленчук Г.В., Карпезо Ю.И.* Особенности фитопланктона киевского участка Каневского водохранилища в зависимости от режима работы Киевской ГЭС // Гидробиол. журн. — 2000. — **36**, № 1. — С. 29—38.
- Паламар Г.М.* До питання про водорості деяких водойм України // Наук. зап. Херсон. держ. пед. ін-ту. — 1957. — Вип. VIII. — С. 369—387.
- Приймаченко А.Д.* Закономерности формирования и развития фитопланктона в днепровских водохранилищах // Гидробиол. режим Днепра в условиях зарегулированного стока. — Киев, 1967а. — С. 176—194.
- Приймаченко А.Д.* Распределение и динамика фитопланктона в верхнем течении Днепра // Гидробиол. режим Днепра в условиях зарегулированного стока. — Киев, 1967б. — С. 35—45.
- Приймаченко А.Д.* Фитопланктон Киевского водохранилища // Киевское водохранилище. — Киев, 1972. — С. 119—130, 162—183.
- Радзимовський Д.О.* До вивчення осіннього планктону р. Прип'яті // Тр. фіз.-мат. відділу ВУАН. — 1926. — Т. II, вип. 4. — С. 199—206.
- Радзимовський Д.О.* Перші відомості з мікрофлори долишньої Десни // Тр. фіз.-мат. відділу ВУАН. — 1927. — Т. II, вип. 4. — С. 255—265.
- Радзимовський Д.О.* До мікрофлори водоймищ по околицях Києва. I. Планктон «Дідової макітри» // Тр. фіз.-мат. відділу ВУАН. — 1928. — Т. X, вип. 2. — С. 99—112.

- Радзимовський Д.О.* До мікрофлори водоймищ по околицях Києва. II. Озеро Конча // Тр. фіз.-мат. відділу ВУАН. — 1929. — Т. XI, вип. 3. — С. 253—268.
- Ролл Я.В.* Фітопланктон річок Дніпра, Прип'яті й гирла Десни // Тр. НДІ риб. гос-ва України. — 1936. — № 2. — С. 43—72.
- Ролл Я.В., Марковський Ю.* Планктон р. Десни на дільниці від м. Новгород-Сіверська до гирла за матеріалами експедиції Академії наук УРСР 1932 і 1933 рр. // Тр. гідробіол. станції АН УРСР. — 1937. — № 13. — С. 3—36.
- Ролл Я.В., Марковський Ю., Перваченко С.* Матеріали до санітарно-біологічної характеристики р. Десни на дільниці від Новгород-Сіверська до м. Остра // Тр. гідробіол. станції АН УРСР. — 1936. — № 12. — С. 33—92.
- Семенюк Н.Є.* Фітопланктон різнотипних водойм м. Києва: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — К., 2007. — 21 с.
- Скорик Л.В.* Особенности формирования и развития фитомикробентоса водохранилища // Киевское водохранилище. — Киев, 1972. — С. 207—228.
- Совинский В.К.* Материалы для флоры водоростей Радомышльского уезда (р. Тетерев) // Зап. Киев. об-ва естествоиспыт. — 1878. — 6, вып. 1/3. — С. 119—130.
- Струк М.О.* Видовий склад *Bacillariophyta* перифітону р. Либідь та його індикаторність // Акт. пробл. ботаніки, екології та біотехнології. Мат-ли міжнар. конф. молодих учених-ботаніків (27—30 вересня 2006, Київ). — С. 16—17.
- Тарашук О.С.* Эпифитные группировки водоростей Рдеста курчавого (*Potamogeton crispus* L.) на речном участке Каневского водохранилища // Гидробиол. журн. — 2006. — 42, № 2. — С. 40—47.
- Топачевський О.В., Оксіюк О.П.* Діатомові водорості — *Bacillariophyta (Diatomeae)*. — К.: Вид-во АН УРСР, 1960. — 411 с. (Визначник прісноводних водоростей Української РСР, Т. 11).
- Фіторізноманіття* Українського Полісся та його охорона / Ред. Т.Л. Андрієнко. — К.: Фітосоціоцентр, 2006. — 315 с.
- Фролова І.О.* Альгофлора сфагново-осокового болота в околицях м. Києва // Наук. зап. Київ. держ. ун-ту. — 1955. — 13, вип. 15. (Праці Бот. саду ім. О.В. Фоміна. — № 24). — С. 155—185.
- Фролова І.О.* Альгофлора малих річок Полісся // Наук. зап. Київ. держ. ун-ту. — 1956. — 15. (Праці Бот. саду ім. О.В. Фоміна. — № 4). — С. 91—96.
- Царенко П.М., Якубенко Б.Є., Клоченко П.Д., Медвідь В.О.* Альгофлора водойм Києва та його околиць // Наук. вісн. нац. аграр. ун-ту. — 2004. — Вип. 72. — С. 56—66.
- Царенко П.М., Лилицкая Г.Г., Коваленко О.В., Герасимова О.В.* Водоросли некоторых водоемов рекреационной зоны г. Киева // Альгология. — 2006. — 16, № 4. — С. 479—488.
- Шевченко Т.Ф.* Видовой состав водорослей перифитона водоема-охладителя Чернобыльской АЭС и их экологические характеристики // Гидробиол. журн. — 2006. — 42, № 5. — С. 19—45.
- Щербак В.И., Генкал С.И., Майстрова Н.В.* Центрические диатомовые водоросли в фитопланктоне Киевского и Каневского водохранилищ // Информ. Бюл. ИБВВ РАН. — 1992. — Вып. 93. — С. 25—30.
- Щербак В.И., Генкал С.И., Майстрова Н.В., Семенюк Н.Є.* Центричні діатомові (*Centrophyceae*) різнотипних водойм урбанізованих територій // Природничий альманах. Сер. Біол. науки. — 2006. — Вип. 8. — С. 309—315.
- Щербак В.И., Корнейчук Н.Н.* Фитомикрорезпифитон плесов и перекатов реки Тетерев (Украина) // Альгология. — 2007. — 17, № 2. — С. 191—202.
- Щербак В.И., Майстрова Н.В.* Фітопланктон київської ділянки Канівського водосховища та чинники, що його визначають. — К.: Ін-т гідробіол. НАНУ, 2001. — 70 с.



*Bukhtiyarova L.N.* Diatoms of Ukrainian Polissya: preliminary results of the investigations // Abstracts of the X International Scientific Conference of Russian and SNG-countries diatomers «Morphology, cell biology, ecology, floristics and history of development of the diatoms» (10–15 September 2007). — Minsk, 2007. — P. 60–62.

Рекомендує до друку  
І.О. Дудка

Надійшла 15.10.2007

*Л.Н. Бухтиярова*

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

#### ОБЗОР ИССЛЕДОВАНИЙ ВАСИЛЛАРИОФЫТЫ В УКРАИНСКОМ ПОЛЕСЬЕ. II

Систематизированы результаты исследований диатомовых водорослей в Украинском Полесье (УП), которое занимает около 20 % территории Украины, имеет разветвленную гидрологическую сеть, многочисленные охраняемые природные объекты. На основе оригинальных и литературных данных от начала исследований *Bacillariophyta* в конце XIX ст. до настоящего времени впервые составлен систематический список таксонов, зарегистрированных в УП. Список *Bacillariophyta* в УП отвечает современной таксономии отдела и насчитывает 544 вида (651 внутривидовой таксон, включая номенклатурный тип видов). За последние 35 лет в УП зарегистрированы 74 вида (77 внутривидовых таксонов, включая номенклатурный тип видов), пополнивших альгофлору Украины. Во второй части обзора обсуждается изученность, распределение и таксономические особенности *Bacillariophyta* в Житомирском, Киевском, Черниговском и Новгород-Северском Полесье, а также для УП в целом.

*К л ю ч е в ы е с л о в а:* *Bacillariophyta*, Украинское Полесье; Житомирская, Киевская, Черниговская, Новгород-Северская области; обзор.

*L.N. Bukhtiyarova*

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

#### A REVIEW ON INVESTIGATIONS OF BACILLARIOPHYTA IN UKRAINIAN POLISSYA. II

Investigations of the diatoms are systematized for Ukrainian Polissya (UP), occupying about 20 % of Ukraine's area. UP possesses the most developed hydrological network in Ukraine and has numerous natural units of different protection status. A taxonomic list of *Bacillariophyta* taxa recorded in UP is compiled for the first time based of the original and literature data from the beginning of the diatom investigations of UP in the end of XIX century until present. The list of *Bacillariophyta* in UP corresponds to the modern taxonomy of the division and includes 544 species (651 infraspecific taxa, including nomenclatural types of the species). For the past 35 years, there were 74 diatom species (77 infraspecific taxa) recorded in UP as an additional contribution to the algaeflora of Ukraine. In the second part of the review, a comparison of study state, distribution, and taxonomic characteristics of *Bacillariophyta* within Zhytomyr, Kyiv, Chernigiv, Novgorod-Siversky Polissya, and for UP in general, are discussed.

*К e y w o r d s:* *Bacillariophyta*, Ukrainian Polissya; Zhytomyr, Kyiv, Chernigiv, Novgorod-Siversky region; review.